

5. Frumvarp

til laga um afstöðu foreldra til skilgetinna barna.

(Lagt fyrir Alþingi 1920).

I. kap.

Skilgetnaður.

1. gr.

Þau börn eru skilgetin, sem fæðast í hjónabandi eða eftir hjónabands-
slit, en þó á þeim tíma, að getin geta verið í hjónabandinu, enda sje skilgetn-
aður þeirra eigi vjefengdur þann veg, er hjer fer á eftir.

2. gr.

Faðerni verður að eins vjefengt af hendi bónda, barns eða, að bónda
látnum, af hendi þess erfingja bónda, er gengur jafnhliða eða næst barninu
að erfðum eftir bónda.

3. gr.

Nú vjefengir bóndi skilgetnað barns konu sinnar, og skal hann þá
höfða mál gegn lögráðamanni barnsins innau 6 mánaða frá því er honum
varð kunnugt um fæðing barnsins, enda hafi hann eigi gengist við faðerni
barnsins eftir fæðing þess.

Nú er lögráðamaður barns eigi til taks, eða, að dómi hjeradsómara,
eigi fær um að gæta rjettar barnsins, og skal þá dómarrinn setja barninu
rjettargæslumann á rikiskostnað.

Nú er bóndi sviftur lögræði, vegna vitskerðingar eða fávits, og gengur
þá lögráðamaður i hans stað.

4. gr.

Nú er bóndi látinn, en málshöfðunarrestur þó eigi liðinn, og getur þá
sá, sem jafngengur eða næstgengur er barninu til erfða eftir bónda, höfðað vje-
fengingarmálið innan 6 mánaða frá því er hann fjekk vitneskju um fæðing
barns og dauða bónda, enda hafi bóndi eigi gengist við faðerni barnsins eftir
fæðing þess.

5. gr.

Barnið getur stefnt bónda til vjefengingar faðerninu eða, að bónda látnum, þeim erfingja hans, sem jafngengur eða næstgengur er barninu til erfða eftir bónda.

Nú er barnið ólögrátt vegna æsku eða svift lögræði vegna vitskerðingar eða fávits, og getur lögráðamaður þess þá höfðað málið.

6. gr.

Dómara ber af sjálfsdáðum að leita allra sannana um faðerni barnsins, þar á meðal skýrslu móður. Játning aðilja kemur að eins til greina sem sönnunargagn. Aðildareiður er óheimill.

Málið skal reka innan luktra dyra, nema báðir aðiljar sjeu á annað sáttir.

7. gr.

Dómkrafa stefnanda verður því að eins tekin til greina, að telja megi víst, að barnið geti eigi verið getið af bónda móður þess.

Nú hefir bóndi höfðað málið, og má þá dæma það honum í vil, þótt eigi standi svo á, sem getur í næstu málsgrein á undan, ef barnið er getið áður en hjónin voru gefin saman eða eftir að hjónin skildu að borði og sæng, enda sjeu líkur til þess, að hjónin hafi eigi haft samfarir á þeim tíma, er barnið getur verið getið.

8. gr.

Nú er barn, er 1. gr. laga þessara tekur eigi til, skilgert samkvæmt 37., eða 38. gr. laga um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, og telst það barn þá skilgetið.

9. gr.

Nú er barn getið eða fætt í hjónabandi, en hjónabandið er síðar dæmt ógilt, og hefir barnið þá öll rjettindi skilgetins barns gegn foreldrum sínum.

Nú var annað foreldranna grandalaust um ógildingarástæðuna, er barnið var getið, og hefir það þá öll rjettindi skilfengins foreldris gagnvart barninu.

II.

Framfærsla og uppeldi.

10. gr.

Skylt er foreldrum, báðum saman og hvoru fyrir sig, að framfæra börn sín, þangað til börnin eru 16 ára gömul.

11. gr.

Skylt er foreldrum, báðum saman og hvoru fyrir sig, að uppala börn sín, þangað til börnin eru 16 ára gömul.

Sjerstaklega ber foreldrum að afla börnum sinum lögmæltrar fræðslu og að temja þeim iðjusemi og siðgæði.

12. gr.

Skylt er stjúpforeldri að framfæra og uppala stjúpbarn sitt, svo sem barnið væri skilgetið barn þess, enda hafi stjúpforeldri eigi skilið við maka sinn að lögum og barnið fylgt foreldri sínu.

13. gr.

Nú eru foreldrin, vegna efnaskorts, eigi fær um að inna lögmæltu framfærslu og uppeldi af hendi, en börnin eiga eignir, og má þá verja eignum barnanna þeim til framfærslu og uppeldis, meðan fjárbrestur bagar foreldrin.

Nú vill lögráðamaður barns eigi láta fje þess laust því til framfærslu eða uppeldis, og leggur þá valdsmaður úrskurð á ágreininginn.

14. gr.

Nú eru hjón skilin að samvistum, án þess að leyfis til skilnaðar að borði og sæng hafi verið aflað, og brestur verður á fullnægju lögmæltrar framfærslu og uppeldisskyldu af hendi annars, og getur þá hitt hjónanna eða annar lögráðamaður barnanna krafist úrskurðar valdsmanns fyrir meðlagi með þeim börnum, sem á vegum þess eru.

Sje það foreldri, sem krafist er meðlags, heimilisfast eða statt hjer á landi, skal leita valdsmanns þess um úrskurðun meðlagsins, en ella valdsmanns þess foreldris, er meðlagskröfuna gerir.

Meðlagsupphæðin fari eftir hógum beggja foreldra. Meðlagið greiðist fyrirfram fyrir $\frac{1}{2}$ ár í senn.

Meðlagsúrskurði má breyta, ef hagur foreldris eða barns breytist að mun.

15. gr.

Nú hefir annað foreldri yfirgefið hitt, án þess að leyfis til skilnaðar að borði og sæng hafi verið aflað, eða það hefir valdið samvistaslitum á annan ólöglegan hátt, og getur þá hitt foreldrið, auk meðlags með börnunum samkvæmt næstu grein á undan, krafist úrskurðar valdsmanns fyrir meðlagi með sjer af hendi þess, er samvistaslitunum olli.

Meðlagsupphæðin fer eftir hógum beggja, enda má breyta meðlagsúrskurði, ef hagur aðilja breytist að mun.

Meðlagið greiðist fyrirfram fyrir einn mánuð í senn.

16. gr.

Nú hefir foreldri verið gert að greiða meðlag samkvæmt 14. eða 15. gr., en það innir meðlagið eigi af hendi, og getur þá meðlagsþegi eða lögráða-

maður hans gengið eftir meðlaginu með sama hætti og heimta má meðlag með óskilgetnu barni.

Nú hefir dvalarsveit greitt meðlag samkvæmt 14. eða 15. gr., og getur hún þá látið taka það lögtaki hjá framfærsluskyldu foreldri eða krafist framfærslusveit þess um endurgreiðslu meðlagsins. Greiði framfærsluskyldur eigi meðlagið, telst það fátækrastrykur honum til handa.

17. gr.

Nú eru hjón skilin að samvistum, án þess að skilnaðar að borði og sæng hafi verið aflað, og getur konan þá krafist þess, að valdsmaður banni bónda hennar að raska sameign þeirra, meðan þau eru óskilin að borði og sæng eða að lögum.

Valdsmaður getur heimtað, að viðlögðum alt að 10 kr. dagsektum, að bóndi láti sjer í tje innan tiltekins tíma sundurliðaða drengskaparskýrslu um allan hag fjelagsbúsins.

Nú hefir valdsmaður orðið við beiðni húsfreyju, og bónda verið birt bann valdsmanns, en bóndi brotið það, og varðar það þá bónda alt að tveggja mánaða refsingu við venjulegt fangaviðurværi, enda liggja eigi þyngri refsing við samkvæmt öðrum lögum.

Mál samkvæmt næstu málsgrein á undan sæta meðferð almennra lögreglumála, enda sje eigi um sviksamlegt athæfi að tefla.

18. gr.

Nú hefir foreldri verið skyldað til að inna af hendi meðlag samkvæmt 14. eða 15. gr., en ókunnugt er um verustað þess, og getur þá meðlagsþegi eða lögráðamaður hans krafist fulltingis lögreglustjórnar til þess að leita uppi verustað foreldris.

Þá getur meðlagsþegi eða lögráðamaður hans og neytt 60. gr. fátækralaganna, þegar svo stendur á, sem þar er lýst.

Nú fer framfærsluskylt foreldri af landi burt og hefir eigi sett slíka tryggingu, sem getur í nefndri fátækralagagrein, og getur meðlagsþegi eða lögráðamaður hans þá heimtað lögtak fyrir gjaldkræfum og löghald fyrir ógjaldkræfum meðlagskröfum í hjerlendum eignum foreldris.

19. gr.

Foreldri skulu, svo sem þau eru fær um, ala önn fyrir 16 ára gömlum og eldri börnum sínum, og mega börnin eigi verða sveitarþurfar, meðan þau eiga á lífi foreldri, sem eru þess umkomin að annast þau.

Söm er skylda barns gagnvart foreldri.

III. kap.

Foreldravald.

20. gr.

Foreldri ráða bæði saman, sjeu þau samvista, verustað barna sinna

og öðrum persónulegum högum þeirra. Slíkt hið sama gildir um stjúpforeldri, meðan stjúpbarnið er á framfæri þess.

Nú greinir samvista foreldri á um einhverja ráðstöfun á eða út af börnunum, enda valdi hún fjárframlögum, og ræður þá það hjónanna, er leggja vill fram fje til hennar af sjereign sinni eða framfærir aðallega heimilið. Er það hjóna þá í fyrisvari fyrir börnin að því leyti, hvort heldur til sóknar eða varnar, og jafnt gegn almannavaldi sem einstaklingi.

Umráðarjettur foreldra yfir börnunum helst þangað til börnin verða 16 ára gömul og nefnist foreldravald, enda er foreldrunum frjálst að halda börnunum til hlýðni með valdi.

Foreldrin mega fela öðrum að fara með þetta vald sitt um stundarsakir eða um óákveðinn tíma, en eigi til fullnaðar. Hins vegar getur almanna-valdið swift foreldri valdi yfir börnum þess, að svo miklu leyti sem lög leyfa.

21. gr.

Nú eru hjón skilin að samvistum, án þess að leyfis hafi verið aflað til skilnaðar að borði og sæng, og ræður þá hvort foreldri þeim börnum, sem á vegum þess eru.

22. gr.

Nú fer barn í leyfisleysi af heimili foreldris eða húsbónda, og getur þá heimilisráðandi sótt barnið með valdi og, þurfi á að halda, krafist fulltingis lögreglustjórnar til að ná barninu á sitt vald.

Nú heldur maður barni fyrir foreldri, og getur foreldrið þá höfðað mál gegn þeim manni til að hann láti barnið laust, eða eftir atvikum krafist fulltingis fólgeta til að ná barninu.

23. gr.

Nú verður barnið brotlegt gegn almannavaldi eða einstaklingi, og fer þá um ábyrgð foreldris á broti barnsins, hvort heldur til refsingar eða skaðabóta, eftir almennum reglum.

24. gr.

Nú er heilsu eða högum barns þannig varið, að ástæða er til að ætla, að það verði eigi sjálfbjarga eða að það kunni eigi með fje að fara, og geta foreldrin þá, hvort heldur bæði saman eða hvort í sínu lagi, ákveðið það í erfðaskrá, að geyma skuli arf barnsins eftir foreldri þess, bæði eða annað, svo sem fje ófjárráðra.

Nú kemur slík erfðaskrá fram eftir látið foreldri, og skal þá valdsmaður þegar í stað hlutast til um, að lögráðamaður taki við erfðafjenu fyrir hönd eiganda, enda fer upp þaðan um meðferð fjárins sem um fje ófjárráðra.

25. gr.

Nú verður sú breyting á högum eiganda erfðafjárins, að fela þykir mega honum meðferð þess, og getur stjórnarráðið þá úrskurðað, að sleppa skuli fjenu við hann.

IV. kap.

Ýmisleg ákvæði.

26. gr.

Fullkomin sjereign er með foreldri og barni, enda varða fjárskyldur annars eigi hitt um fram það, sem getur í 13. og 19. gr.

27. gr.

Um nafn barns, ríkisfesti, þingfesti, sveitfesti og sóknfesti fer að lögum.

28. gr.

Lög þessi raska í engu skyldu foreldra gagnvart fátækrastrjórn til að framfæra og uppala börn sín.

29. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin D. og N. L. 5. 2. 32, og orðin: »skilgetin eða óskilgetin« í 1. mlsgr. 4. gr. fátækralaganna, nr. 44, 1905, og orðið: »skilgetin« í 2. mlsgr. sömu lagagreinar, svo og öll önnur ákvæði, er koma í bága við lögín.

30. gr.

Lög þessi ganga í gildi 1. jan. 19....

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frv. þetta er samhljóða frv. því, er af landsstjórnarinnar hálfu var lagt fyrir síðasta Alþingi. Um ástæður og greinargerð er vísað til Alþt. 1919, A. bls. 336—346.